

ecclesiae, in qua, quia praecerat semper Petrus et ejus successor, et ideo ab eo habuerunt illi, qui omnia poterant, quod illa possent, sicut etiam hodie religiosi ex commissione pontificis possunt ubique praedicare et absolvere, qui ob id non sunt pares potestate ipsi pontifici, quia ex commissione ab eo habent illam potestatem. Ita ergo illi priores, antequam constituta essent ordinaria officia in ecclesia, et jurisdictiones divisae, ex commissione Petri habebant illam potestatem delegatam et non ordinariam, quam quidem tunc juste et sapienter Petrus commisit tum propter necessitatem ecclesiae, quae tunc fundabatur, tum quia ministri ecclesiae primitias habentes Spiritus non abutebantur potestate; nunc vero, quia ecclesia non ita eget, et in ministris refriguit charitas, non expediret, hujusmodi concessionem passim facere, sed quibusdam tantum electis, ad id munus aptis.

195. 6. argumentantur a titulis et praerogativis, quas patres episcopis tribuunt. Vocant enim eos Christi vicarios, ut habetur cap. Mulier 19. C. 33. q. 5., de quo etiam Ambrosius: *Adversum presbyterum accusationem ne receperis*, ait: „Quoniam hujus ordinis sublimis honor est (hujusmodi enim vicarii Christi sunt); ideo non facile de hac persona accusatio debet admitti.“<sup>1</sup> Sic ille. Et in cap. Oves 9 C. 6. q. 1. dicitur a Pio papa, quod a Deo et non ab hominibus sunt episcopi judicandi. Dicuntur etiam Christi legatione fungi, ut habetur in cap. Omnes C. 6. q. 1. Vocantur etiam ecclesiae columnae, ut ex Clemente supra vidimus. Dicuntur etiam fratres pontificis; et ideo ab eodem, a quo pontifex, potestatem accipiunt, nempe Christo, sicut qui fratres sunt, ab eodem patre generantur. Sunt etiam membra pontificis quasi capitis, et ideo ab eo generantur. Demum sunt apostolorum successores, ut Hieronymus, Augustinus, Cyprianus, et pene innumeri doctores et pontifices dicunt, quod etiam fatentur scholastici. Igitur ab eo habent potestatem, a quo apostoli, quibus successerunt, nempe a Christo.

<sup>1</sup> Ambrosiast. in I. Tim. V. 19. Migne, P. L. 17, 479.

196. Respondemus, has praerogativas habere quidem episcopos, nihilominus habent a papa jurisdictionem. Licet enim Christi vicarii dicantur et sint, non tamen sunt vicarii generales super totam ecclesiam, sed in suis tantum dioecesibus. Et ideo a generali vicario creati sunt, qui solum a Christo potest praefici; nulla enim est potestas ea Christi minor, quae possit instituere papae potestatem; papa vero dare potest quamvis jurisdictionem particularem, sicut solus rex vel potestas regia major potest instituere universalem proregem, prorex autem universalis potest alios particulares proreges facere. Si sufficeret etiam ad statuendam jurisdictionem episcoporum asserere, quod sint Christi vicarii, idem liceret asserere de curatis ut patet ex s. Hieron. lib. 2. in Levit. et habetur de poenit. D. 3. c. Inter. 35.<sup>1</sup> Et hoc idem etiam liceret dicere de imperatore, quia Christi vicarius dicitur ab Anastasio epistola ad Anastasium imperatorem his verbis: „Pectus clementiae vestrae sacrarium est publicae felicitatis, ut per praestantiam vestram, quam velut vicarium Deus praesidere jussit in terris evangelicis apostolicisque praeceptis, non dura superbia resistat (al. resistatur), sed per obedientiam, quae sunt salutifera, compleantur.“<sup>2</sup> Sic ille. Quod vero dicantur a Deo et non ab hominibus episcopi judicandi, per homines intelligit principes saeculares et oves, ad quos loquebatur, qui temere suos superiores judicabant, et saepe de occultis. Non autem prohibet Pius nec aliquis sanctus, quin inferiores ministri ecclesiae per superiores, et omnes denique per summum judicentur, ut ipsa ratio hierarchiae et universae ecclesiae praxis ostendunt. Quod vero columnae sint, non pugnat, quin possit a summo ecclesiae sub Christo architecto fulciri et erigi, ab eo accipiendo jurisdictionem et confirmationem juxta illud: *Confirma fratres tuos* [Luc. XXII, 32].

Fratres etiam et membra pontificis dicuntur episcopi, sed hoc non tollit, quin pontifex illis praeferatur ut pri-

<sup>1</sup> Hoc caput non est Hieronymi sed ex glossa ordinaria in Levit. X. 16.

<sup>2</sup> Apud Mansi 8, 190 (Jaffé n. 464).



mogenitus inter eos, juxta illud Isaac ad Esau [Gen. XXVII, 37]: *Dominum tuum illum constitui*, et alibi [Ibid. v. 29]: *Esto dominus fratrum tuorum*. Fratres quoque sunt, quia potestatem ordinis episcopalis aequalem omnes immediate habent a Deo, cum hoc tamen a primogenito habent jurisdictionem, ac si rex ordinaret primogenito suo, ut fratribus aliis suis principatus aliquos impertiret. In membris quoque videmus, quod licet omnia membra a patre generentur, tamen virtute unius membri principalis, ut cordis, firmantur et alia; per jurisdictionem summam pontificis alii suam jurisdictionem accipiunt.

197. Denique fatendum est, episcopos successores esse apostolorum; sed ex eo 1<sup>o</sup> non sequitur, quod habeant potestatem apostolis aequalem; quia, ut vidimus, apostoli longe excelebant episcopos. 2<sup>o</sup> non sequitur, quod immediate a Christo habeant jurisdictionem, tum quia forte apostoli illam non habuerunt, ut superius dictum est; tum etiam quia, licet apostoli habuissent a Christo, et in aequali potestate eis succederent episcopi, non ob id sequitur, quod habeant potestatem ab illo, a quo apostoli illam habuerunt, nempe a Christo domino; tum demum quia quum apostoli non fixi fuerint in uno loco, sed discurrerint praedicando, ut ex Chrysostomo vidimus, archiepiscopi et patriarchae, quorum est, non in sola una ecclesia manere, sed ecclesias episcoporum sibi subditorum visitare, proprius dici possunt successores apostolorum, quam episcopi, et tamen illi primi de jure humano sunt. Ergo non sequitur, episcopos esse de jure divino, quia successores sunt apostolorum. Quod autem praedicti sint successores apostolorum, constat ex patribus. Dionysius enim Areopagita ad Demophilum ait: „Merito sane noster a Deo nobis indultus legifer (scilicet Paulus) praefici prohibet eum, qui domui suae antea non bene praefuerit; qui enim seipsum regere novit, et alterum reget; qui alterum, etiam domum; qui domum, civitatem quoque; et qui civitatem, etiam gentem. Atque ut summatim dicam, juxta veritatis vocem, qui in modico fidelis est, etiam in multo erit fidelis, et qui in modico infidelis, in multo quoque infidelis erit.

Ipse igitur (alloquitur Demophilum) concupiscentiae et irae atque rationi congrua praescribe munera sua; tibi autem venerandi ministri (i. e. diaconi), ministris sacerdotes, sacerdotibus pontifices, atque illis ipsis apostoli, apostolorumque successores convenientia dicent. Et si quis forte inter ipsos a recto tramite deviarit, is ab aequalibus atque sui ordinis sanctis corrigatur, ut non ordo in ordinem ruens cuncta permisceantur, sed unusquisque in suo ordine suoque officio maneat.<sup>1</sup> Haec ille, distinguens apostolos et apostolorum successores ab episcopis, eisque utrosque praeferens. Ex quo convincitur per successores apostolorum intelligere non quosvis episcopos, sed vel patriarchas, vel archiepiscopos, vel Romanos pontifices.

Isidorus etiam ait: „Ordo episcoporum quadripartitus est, id est, in patriarchis, archiepiscopis, metropolitibus, atque episcopis. Patriarcha graeca lingua summus patrum interpretatur; quia primum, id est, apostolicum retinet locum; et ideo quia summo honore fungitur, tali nomine censetur, sicut Romanus, Antiochenus, et Alexandrinus. Archiepiscopus graeco vocabulo, quod sit summus episcoporum; tenet enim vicem apostolicam, et praesidet tam metropolitibus, quam episcopis ceteris. (Metropolitibus autem a mensura civitatum vocati). Singulis enim provinciis praecedunt, quorum auctoritati et doctrinae ceteri sacerdotes subjecti sunt, sine quibus nihil reliquos episcopos agere licet. Sollicitudo enim totius provinciae ipsis commissa est.<sup>2</sup>

Rabanus lib. 1. cap. 5. de institutione clericorum ait: „Ordo autem episcoporum tripartitus est, id est, in patriarchis, archiepiscopis, qui et metropolitibus sunt, et in episcopis. Patriarcha graeca lingua pater, principium sive summus patrum interpretatur, quia primum i. e. apostolicum retinet locum; et ideo qui summo honore fungitur, tali nomine censetur, sicut archiepiscopus, Antiochenus episcopus atque Alexandrinus antistes. Archiepiscopus

<sup>1</sup> Epist. 8 ad Demophilum §. 31. Migne, P. Gr. 3, 1094.

<sup>2</sup> Etymologiarum I. VII. cap. 12. Migne, P. L. 82. 290 s.



graeco vocabulo dicitur, quod sit summus vel princeps episcoporum, tenet enim vicem apostolicam, et praesidet ceteris. Singulis enim provinciis praeeminat, quorum auctoritati et doctrinae ceteri sacerdotes subjecti sunt, sine quibus reliquis episcopis nihil agere licet, nisi quod singulis in propria parochia commendatum est. Sollicitudo enim totius provinciae ipsi commissa est.<sup>1</sup>

Rupertus abbas de divinis officiis: „Posteaquam duodecim apostoli per universum mundum dispersi singulis civitatibus praesiderent, tam ipsi, quam successores eorum, misere per contiguas suis sedibus provincias praedicatores, quos et episcopos ordinarunt, ut ubi recepti fuissent, omnia christianitatis sacramenta velut ipsi apostoli peragerent, ut per urbes comprovinciales episcopos ordinarant. Et aliorum quidem apostolorum successores patriarchae sunt dicti. Petri autem successor pro excellentia principis apostolorum apostolicus nominatur. Qui autem ab eis per provincias missi sunt, tam ipsi quam successores eorum, archiepiscopi vocantur, et qui ab his per urbes comprovinciales ordinati sunt, et qui illis succedunt, usque hodie simpliciter episcopi nominantur.“<sup>2</sup> Haec ille.

198. Constat igitur, archiepiscopos et patriarchas successores esse apostolorum potius etiam quam episcopi, et tamen isti omnes de jure sunt positivo dempto papa; igitur succedere apostolis non infert, quod sint de jure divino. Quod autem hi sint de jure positivo, asserunt Gregorius VII. ad Gebuinum archiepiscopum Lugdunensem dicens: „Confirmamus primatum super quatuor provincias Lugdunensi ecclesiae tuae, et per eam tibi tuisque successoribus, his tantum, qui nullo interveniente munere electi vel promoti fuerint, videlicet a manu, ab obsequio, et a lingua. A manu, ut nullum pretium prorsus a se vel ab aliquo tribuatur. Ab obsequio, ut nihil inde servitii faciat, sicut quidam intentione ecclesiae praelationis

<sup>1</sup> Migne, P. L. 107, 300.

<sup>2</sup> De divinis officiis l. V. cap. 27. Migne, P. L. 170, 25.

potentibus personis solent deferre. A lingua, ut neque per se neque per submissam personam preces effundant. Sed neque his, qui per saecularem potestatem ad hanc dignitatem pervenerint, videlicet dono, vel confirmatione alicujus personae, quae sanctae religioni videatur obviare, et contra puram et authenticam sanctorum patrum auctoritatem venire.<sup>1</sup> Et paulo infra: „Provincias autem illas, quas vobis confirmamus, dicimus Lugdunensem, Rothomagensis, Turonensem, et Senonensem, ut hae videlicet provinciae condignam obedientiam Lugdunensi ecclesiae exhibeant, et honorem, quem Romani pontifices reddendum esse scriptis propriis praefixerunt, humiliter et devote persolvant, salva in omnibus apostolicae sedis reverentia et auctoritate.“ Haec ille. Romanus ergo pontifex est, qui injungit archiepiscopo Lugdunensi super alias ecclesias praelationem, et praescribit ecclesiis obedientiam et honorem, quam debent illi exhibere, et hujusmodi jurisdictionem confirmat. Ergo a potestate ecclesiastica est archiepiscopi jurisdictionis, et ex papae injunctio.

Innocentius quoque III. ad episcopum Castellensem ait: „Auctoritate praesentium districtius inhibemus, ne cui presbytero, vel alii in quocumque officio constituto fas sit in tua dioecesi praeter tuum assensum, (quem tamen nolumus malitiose cuiquam denegari) officia celebrare divina, ad poenitentiam recipere confitentes, vel quaecumque sacramenta ecclesiastica exercere, nisi necessitatis articulus id exposcat. Nulli etiam metropolitano vel episcopo liceat in ecclesiis lege tibi dioecesana subjectis auctoritate propria clericos instituere, vel institutos etiam te inscio promovere, vel parochianos in tuum praejudicium tradere sepulturae, salvis in omnibus supradictis consuetudinibus approbatis et tam indulgentiis, quam privilegiis pontificum Romanorum.“ Haec ille, praescribens legem archiepiscopo, et limitans ejus potestatem super episcopum Castellensem; ex quo etiam elicitur, quod a jure humano est archiepiscopi jurisdictionis.

<sup>1</sup> Registr. Lib. VI. epist. 34. (Jaffé 3855), Migne, P. L. 148, 538 s.



199. Non valet ergo argumentum: succedunt episcopi apostolis, igitur habent jurisdictionem de jure divino. Nec etiam valet: succedunt, vel tenent locum apostolorum, ergo habent eandem potestatem sicut illi; alioquin sequeretur, quod episcopus haberet eandem potestatem cum Deo ipso et Christo; sacerdos autem et diaconus eandem potestatem cum apostolis. Nam sancti dicunt, episcopum locum tenere Dei vel Christi, presbyteros autem et diaconos locum apostolorum.

Unde Ignatius ad Trallianos ait: „Episcopo subjecti estote, sicut Deo“; et paucis interjectis: „Necessarium est enim, vos nihil praeter episcopum facere neque aliquid agere; sed et presbyteri subjecti episcopis estote ut apostoli Jesu Christo spei nostrae, in quo perseverantes in ipso inveniemur. Oportet vero et diaconos, qui sunt in ministerium Jesu Christi, omni modo placere; non enim in cibo et potu sunt ministri, sed ministri ecclesiae Dei. Oportet ergo praecepta eorum observare sicut ignem ardentem. Ipsi vero sint tales. Vos tamen reverentiamini eos, tamquam dominum Jesum Christum, quoniam custodes sunt loci ejus, sicut episcopus forma est patris omnium, presbyteri vero sicut consessus Dei, et conjunctio apostolorum Christi. Sine ipsis enim ecclesia electa non est, nec collectio sanctorum, nec congregatio sancta.“<sup>1</sup>

Haec ille, comparans episcopum quidem Deo Patri, diaconum Christo, qui venit ministrare, presbyteros vero ipsis apostolis, et tamen constat, ex hoc non inferri, quod episcopus aequalis potestatis cum Deo, vel diaconus cum Christo, vel presbyter cum apostolis; sed neque sequitur, diaconum superiorem esse presbytero, quod ille locum Christi dicatur tenere, presbyter vero apostolorum. Sicut etiam non sequitur quod presbyter aequalis sit episcopo, quod dicatur uterque apostolorum locum tenere.

Idem etiam epist. ad Magnesianos ait: „Adunanimi episcopo, subjecti per ipsum Deo in Christo. Sicuti ergo dominus sine Patre nihil facit (*non enim, inquit, possum a me ipso facere quidquam*) [cf. Joan. V, 19], sic etiam et vos sine episcopo sive presbyter sive diaconus sive laicus. Non ergo aliquid rationabile vobis videatur extra ipsius sententiam.“<sup>2</sup> Haec ille, docens episcopum locum tenere Dei, subditos autem presbyteros locum Christi, et ideo sine episcopo nihil debere facere, sicut Christus sine Deo Patre.

<sup>1</sup> Ep. ad Trallianos (longior. recens.) n. 2 s.; Funk l. c. pag. 63.

<sup>2</sup> Epist. ad Magnes. (longior. recens.) n. 7; Funk l. c. pag. 85.

Ex quo tamen non conficitur, ut vel illi inter se aequales sint, vel aequalem habeant cum Deo et Christo potestatem. Polycarpus quoque epistola ad Philippenses ait: „Subjecti estote presbyteris et diaconis, sicut Deo et Christo.“<sup>1</sup> Ex quo tamen non sequitur, quod diaconi aequalem cum Christo habeant potestatem, vel episcopi cum Deo; nec quod inter se sint aequales. Alioquin, quia etiam dicitur a patribus, quod episcopi habent locum Aaron, presbyteri autem locum sacerdotum filiorum ejus, et diaconi levitarum, ut ait Hieronymus ad Dardanum, et Isidorus l. 2. de ecclesiasticis officiis c. 7. et multi alii patres, ut Anacletus ep. 2. et alii, sequeretur, nostros ministros non habere majorem potestatem, quam illi habuerunt, quod falsum est.

200. Ut igitur intelligamus, quid patres intellexerint per hanc successionem apostolorum, quam tribuunt episcopis, sciendum est, quod non intelligunt per illam aequalitatem potestatis, ut jam probatum est, et probari adhuc potest ex ipso evangelio. Nam si per apostolatam intelligimus potestatem illam, quam acceperunt apostoli, quum primum vocati sunt a Christo et apostoli nominati, de qua Marc. III, 14. 15. et Luc. VI, 13., perspicuum est, quod minorem habebant tunc potestatem, quam nunc habent diaconi et sacerdotes vel episcopi, quod ad jurisdictionem et ordinem attinet; quia tunc susceperunt potestatem praedicandi in Judaea et baptizandi et signa faciendi — quae tamen non est potestas ordinaria, alioquin perpetuo esset in ecclesia — et potestatem etiam sumptus sumendi ab eis, quibus praedicabant. Nondum tamen erant sacerdotes, quia in coena facti sunt, nec facultatem acceperunt remittendi peccata, quam acceperunt in die resurrectionis, nec Petrus acceperat summum pontificatum, nec poterant extra Judaeam fructificare usque ad diem pentecostes, nec ministrare sacro altari, ut diaconi, qui post pentecosten instituti sunt. In illa igitur potestate apostolica excedunt episcopi ipsos apostolos, nec apostolatus ille

<sup>1</sup> Epist. ad Philipp. n. 5; Funk tom. I. pag. 273.



pertingebat usque ad episcopatum. Idcirco licet de Juda Iscariote dicatur: *Episcopatum ejus accipiat alter*; non conficitur, quod Judas episcopus fuerit, sed accepit Mathias episcopatum, quem ille erat accepturus, si perstitisset. Si autem loquimur de potestate, quam acceperunt apostoli post resurrectionem, manifestum est, eos majorem potestatem accepisse, quam quivis episcopus, quod jam probavimus, et ex eo etiam confirmatur, quia apostoli potestatem habebant fundandi sive aedificandi universam ecclesiam. Ubique enim poterant verbum Dei et omnia sacramenta ministrare, et causas omnes spirituales cognoscere et dirimere, quae nemo particularis episcopus potest. Ergo quia apostolis episcopi succedunt, et non succedunt eis in potestate, quam habuerunt initio, superest, quod succedunt in potestate, quam postea acceperunt. Et quia in hac non succedunt ut pares illis in potestate, nec ut habentes illam immediate a Christo, ut illi habuerunt, dicendum est, quod succedunt duplici de causa: primo, quia sicut viventibus apostolis post pentecosten erant primi magistratus in ecclesia sub Petro, ita decedentibus illis episcopi habent primos magistratus in ecclesia sub Petro. Secunda causa est, quia in apostolis consideranda est duplex potestas, quaedam ordinaria et particularis erga unam ecclesiam, quia singulis singulae ecclesiae datae sunt (ut Bernardus et Rupertus abbates dixerunt), et haec erat potestas episcopalis et quae ad successores derivanda erat; alia autem erat potestas commissaria et delegata, et haec, quia ordinata fuit ad ecclesiam fundandam, cessavit in morte apostolorum; et in hac nullus illis successit. Quamvis enim, ut diximus, singuli apostoli singulas habuerunt ecclesias, et in eis successores reliquerunt episcopos, horum tamen nemo cognovit in se apostolicam illam potestatem, nec ab aliis cognita est, ut fatetur de se ipso Petri successor in ecclesia Antiochena. Sunt ergo et dicuntur episcopi successores apostolorum non quoad potestatem illam apostolicam et delegatam, quae non transibat ad successores et cum apostolis exspiravit, sed quoad potestatem ordinariam episcopalem; et quoad hanc non ita succedunt, ut omnes

episcopi teneant illas ecclesias, quas tenuerunt apostoli, quia illi paucas tenuerunt, et episcopi innumeras, sed ita ut in illis, quas apostoli tenuerunt, sive in aliis similem et eandem potestatem episcopalem retineant, sicut apostoli.

201. In Petro vero peculiare quid fuit, quia licet olim ante summum pontificatum data sit illi potestas apostolica par ceteris, ita quod nec ipsi in se invicem, nec apostoli in ipsum possent, sed quivis illorum posset in reliquam ecclesiam, tamen postea creatus est a domino pastor ordinarius universalis ecclesiae. Et ita papae non succedunt Petro quoad illam delegatam apostolicam potestatem, quia illa cum Petro exspiravit, sed in ordinaria potestate regendi universalem ecclesiam. Quae quidem potestas, quia non est restricta ad unam particularem ecclesiam, sicut potestas episcoporum, sed ad universalem se extendit, sicut et potestas apostolica, ideo merito divus Bernardus singulariter dicit pontifici: „Tu es haeres apostolorum“, quasi apostolus Petrus ex integro ei suam haereditatem reliquerit, si de hoc pastoratu loquamur. Quod addiderim, quia potuit habere aliqua privilegia Petrus extra illam potestatem, in quibus ei non succedunt reliqui pontifices; nec enim fecerunt libros canonicos sicut Petrus, nec aliqui illorum miracula fecerunt; quia edere libros canonicos non est cujusvis etiam apostoli sed ejus qui accepit a Deo hoc donum; unde major pars apostolorum non scripsit libros canonicos, Marcus autem et Lucas, et auctores veteris testamenti, licet apostoli non fuerint, libros canonicos scripserunt; Joannes quoque Baptista, non minor sanctitate apostolis, nullum signum fecit. Et (sc. sed) crediderim, esse pontificum, canonizare libros, qui ut sacri et divini habendi sunt, sicut Petrus probavit evangelium Marci, et alii aliis temporibus sequentibus diversos libros, de quibus antea dubium erat, definierunt esse canonicos; ita etiam, ubi necessarium esset ad ecclesiae aedificationem juxta divinae sapientiae ordinationem, ut signa faceret, daret pontifici potestatem edendi miracula, sicut ei dat spiritum interpretandi scripturas; sic Caiphas prophetavit, qui erat pontifex anni illius. Et ita summus est



pontifex et summus successor et haeres apostolorum. Deinde post illum sunt patriarchae, reliqui post archiepiscopi, post episcopi, et post episcopos etiam sacerdotes, ut ex Ignatio vidimus; post hos vero monachi.

Unde Gregorius ita scribit: „Ex auctoritate hujus decreti (quod apostolico moderamine et pietatis officio a nobis est constitutum) sacerdotibus, monachis, apostolorum figuram tenentibus, liceat praedicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, poenitentiam imponere, atque peccata absolvere.“<sup>1</sup> Haec ille.

Ratio autem quare tot gradus in ecclesia dicantur succedere apostolis, et non soli episcopi, est, quia, ut Clemens Alexandrinus et Chrysostomus ajunt, ut supra jam vidimus, apostoli habebant omnia. Et ideo sicut in moribus, quia perfectissimi erant, exemplar erant omnium aliorum, quod quisque pro gradu sibi concesso imitaretur, juxta illud: *Imitatores mei estote sicut et ego Christi* [I. Cor. XI, 1]; ita etiam in ministerio et gradu ecclesiastico summum locum tenebant, qui ab aliis ministris inferioribus varie imitabatur juxta ejusque gradum. Et perfectissime quidem apostolicum gradum refert summus pontifex; ideo apostolicus vocatur; deinde, ut diximus, patriarchae, et archiepiscopi; deinde episcopi in ipso episcopatu; deinde sacerdotes in sacerdotio, et diaconi in diaconatu, ut ait Ignatius, quia ipsi domino ministrarunt; monachi vero in ipso monachatu, quia apostoli obedientes et continentis et pauperes fuerunt; sed adhuc magis illi monachi, qui erant etiam sacerdotes, et in sacerdotio et monachatu apostolos referebant, quos Gregorius ob id vocat successores apostolorum. Non est ergo ad rem contra derivationem jurisdictionis a papa argumentum de apostolorum successione; quod quia multi patres nimis urgebant, libuit fusius explicare.

202. Septimo loco ducuntur argumenta a jurisdictione ipsa. 1. enim argumentantur, quia jurisdictione civilis,

<sup>1</sup> Cap. Ex auctoritate 24 C. XVI. q. 1 in decr. Grat. Videtur decerptum esse ex can. 3 conc. Nemans. Mansi XX. 931 (Jaffé ed. II. n. 1951).

utpote jurisdictione regia, vel saltem jurisdictione ipsa republicae, a Deo est; nam de potestate regia est scriptum: *Per me reges regnant* [Prov. VIII, 15], et iterum: *Ut scias quia dominatur Altissimus in regno hominum, et cuicumque voluerit dat illud* [Dan. IV, 29]. De potestate vero republicae adhuc clarius constat, quia non est alia potestas humana superior, a qua illa derivetur, quum penes communitatem sit summa potestas civilis; igitur a Deo habet immediate. Et hoc non solum scriptura et ratio probat, sed patres affirmant. Ait enim Irenaeus: „Quoniam enim absistens a Deo homo in tantum effrenavit, ut etiam consanguineum hostem sibi putaret, et in omni inquietudine et homicidio et avaritia sine timore versaretur, imposuit illi Deus humanum timorem (non enim cognoscebant timorem domini) ut potestati hominum subjecti, et lege eorum adstricti, aliquid assequantur justitiae, et moderentur ad invicem in manifesto, propositum gladium timentes, sicut Apostolus ait: *Non enim sine causa gladium portat; Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui male operatur* [Rom. XIII, 4]. Et propter hoc et ipsi magistratus indumentum justitiae leges habentes, quaecumque juste et legitime fecerint, de his non interrogabantur, neque poenas darent . . . Ad utilitatem ergo gentium terrenum regnum positum est a Deo, sed non a diabolo, qui nunquam omnino quietus est, imo qui nec ipsas quidem gentes vult in tranquillo agere ut timentes regnum humanum, non se alterutrum homines vice piscium consumant, sed per legum positiones repercutiant multiplicem gentium stultitiam.“ Et paulo inferius: „Cujus enim jussu homines nascuntur, hujus jussu et reges constituuntur, apti his, qui in illo tempore ab ipsis regnantur. Quidam enim illorum ad correctionem et utilitatem subjectorum datur, et conservationem justitiae. Quidam autem ad timorem et poenam et increpationem. Quidam autem ad illusionem et contumeliam et superbiam, quemadmodum ut digni sunt Dei justo judicio, sicut praediximus, in omnibus aequaliter superveniente.“<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Adv. haeres. I. V. c. 24. Migne, P. Gr. 7, 1187 s.